

Phẩm 72: NÓI RÕ CÓ NHIỀU TÂM

Ông nói, một tâm được sử dụng làm nhiều nghiệp. Việc này không đúng. Vì sao? Vì chính là lấy nghĩa hiểu rõ làm tâm, nhưng hiểu rõ sắc khác, hiểu rõ tiếng khác nên tâm làm sao là một được? Như hành động, tay đang cầm bình, thì không thể cầm được vật khác. Như vậy, tùy theo tâm nào đã giữ lấy sắc, thì tâm ấy không thể nghe tiếng. Với lại, nhãn thức dùng mắt làm chỗ nương, lấy sắc làm duyên, nhưng hai thứ này vô thường mỗi niệm sinh diệt, thì nhãn thức làm sao tránh khỏi diệt mất trong mỗi niệm. Ví như, không có cây, thì bóng cũng theo đó mà không có. Như vậy, nhãn sắc diệt mất, trong từng niệm nên thức đã nương vào chúng để sinh ra cũng diệt trong từng niệm. Pháp bị diệt trong từng niệm thì năng lực của pháp không có. Với lại trong phẩm Ý ở trước đã trả lời, vì thế cb Ý không đi. Ông nói: thức trú trong mắt, đợi ánh sáng, mới có thể thấy, và như chính người này có thể thấy-nghe v.v... thì nghĩa này không đúng. Vì sao? Vì nay, trong luận này đi tìm nghĩa thật của pháp, người là giả danh, nên không làm ví dụ. Còn nếu cần tìm tướng người, thì tôi cho rằng, các ấm là người. Cũng nói, những cái biết do dự, khác với những cái biết quyết định nhưng không thể cho những cái biết do dự, chính là biết quyết định. Như vậy tất cả ông nói vì căn sai biệt, nên thức cũng khác biệt thì nghĩa này không đúng. Căn là nhân duyên sinh thức. Nếu thức là một, thì căn để làm gì? Ông dùng ví dụ đèn, toán thì dụ này chẳng đúng. Như vì không soi chiếu đốt đèn, mà thể của đèn chẳng phải không chiếu. Cho nên đèn không thể tự soi chiếu. Do đèn phá trừ bóng tối thì nhãn thức được sinh. Nhãn thức sinh rồi cũng có thể thấy đèn, bình và các vật. Người bói toán có thể biết được sắc của mình và sắc của người khác, nên gọi là biết nhau. Ông nói về nghiệp, trong những câu hỏi về nghiệp thì đã trả lời rồi nên không có lỗi. Nếu tâm thường là một, thì không có nghiệp, không có báo. Vì sao? Bởi vì chính tâm và đối tượng nương đều là nghiệp. Nếu tâm là một, thì sao có nghiệp báo? Trói buộc và giải thoát cũng như thế. Lại nữa, Ông nói: Tạo tác khác, thọ nhận khác. Điều này cũng không đúng. Các ấm nối tiếp nhau chẳng phải một, chẳng phải khác. Vì rơi vào chấp hai biên nên như tên gọi của thế tục, nói các nghiệp, v.v... đều chẳng phải là nghĩa chân thật. Ở trong sự nối tiếp nhau của ấm, gọi tên cho mọi thứ đây, kia thì không lỗi. Thế nên biết là có nhiều tâm.

Phẩm 73: THỨC TẠM TRÚ

Hỏi: Đã nói rõ về nhiều tâm. Vậy nay, các tâm là diệt trong mỗi niệm hay là trú trong chốc lát? Có người nói: Tâm trú trong chốc lát. Vì sao? Vì có hiểu rõ về sắc v.v... Nếu diệt trong mỗi niệm thì không nên là chủ thể hiểu rõ. Vì thế, tâm không thể không trú. Nếu mỗi niệm diệt mất, thì các sắc pháp trọn không thể biết được. Vì sao? Vì như ánh sáng của điện, chỉ trú tạm thời, không thể rõ, huống nữa là mỗi niệm diệt đi, mà có thể rõ được? Nay, thật ra là có sự hiểu rõ. Thế nên phải biết, các thức chẳng phải diệt trong mỗi niệm. Vả lại nhãn thức nương vào mắt, duyên với sắc, hai thứ này chẳng khác nên thức cũng chẳng khác. Tâm đủ khả năng giữ lấy các màu sắc như xanh v.v... Thế nên tâm chẳng phải diệt trong mỗi niệm. Nếu ý ông cho rằng, do tâm tương tục, nên có thể chắc chắn hiểu rõ, thì điều này cũng không đúng. Nếu mỗi một tâm, không thể chắc chắn hiểu rõ, thì dù cho tương tục, cũng không thể hiểu rõ. Như một người mù, không thể thấy sắc, nhiều người mù cũng không thể thấy. Nếu ông lại bảo: Mỗi mỗi sợi chỉ, thì không thể cột buộc được voi, nhưng tập hợp nhiều sợi chỉ thì có thể trói được. Như một tâm, không thể quyết định hiểu rõ, nhưng liên tục nhau có thể được thì việc này cũng không đúng. Vì trong mỗi sợi chỉ, đều có một tí sức mạnh, nếu cùng nhau hòa hợp, thì có thể được. Tâm, trong một niệm, không có tí năng lực hiểu rõ, nên có nối nhau, cũng không thể rõ được! Nhưng thật ra là có rõ. Thế nên biết chẳng phải mỗi niệm diệt đi. Với lại, nếu tâm diệt trong mỗi niệm, thì các nghiệp quá khứ, vị lai đều thành vô dụng. Vì phải có chút thời gian trú ở thì mới có thể khiến có tác dụng. Vì vậy, nên biết, tâm chẳng phải mỗi niệm diệt, tuy là vô thường, nhưng phải có tạm thời dừng trú.

Phẩm 74: THỨC KHÔNG TRÚ

Đáp: Ông nói, tâm có hiểu rõ, nên chẳng phải diệt trong mỗi niệm. Việc này không đúng. Vì năng lực các tướng ở trong tâm, có thể quyết định rõ, chứ chẳng phải vì trú. Nếu không như vậy, thì đối với sự tạo tác của tiếng, không thể quyết định hiểu rõ được. Vì sao? Vì hiện thấy sự việc này diệt trong từng niệm, nhưng thật ra có quyết định hiểu rõ. Thế nên, không thể vì trú lại có thể hiểu rõ, mà chính do sự hiểu rõ làm tâm. Nếu

hiểu rõ màu xanh thì chẳng phải ngay lúc ấy hiểu rõ màu vàng. Vì vậy, giả sử có tạm trú hiểu rõ màu xanh, cũng không thể hiểu rõ màu vàng. Hơn nữa, hiểu rõ màu xanh là thời điểm khác hiểu rõ chẳng phải màu xanh là thời điểm khác. Một pháp không nên có hai thời. Pháp với thời là cùng lúc. Thời với pháp cũng vậy. Vả lại, nắm giữ cũng có hai loại: Một là quyết định hiểu rõ, hai là không quyết định hiểu rõ. Nếu thức chẳng diệt trong mỗi niệm, thì tất cả mọi thứ nắm giữ được đều phải quyết định hiểu rõ hết. Tôi cho rằng, tùy theo thức phát sinh nhiều liên tục, nên nắm giữ tức là hiểu rõ; nếu liên tục ít, thì quyết định không hiểu rõ. Lại nữa, thức nắm giữ lấy trần, hoặc chậm, hoặc nhanh, tâm đều không định. Ông nói chỗ nương vào và cảnh duyên chẳng khác, nghĩa này đã thành. Nhưng sắc diệt trong mỗi niệm nên chỗ nương vào và cảnh duyên cũng khác. Ông nói: Đủ khả năng nắm giữ thì thức phải có thể nắm giữ khắp cả phần thân, mới gọi là đủ khả năng nắm giữ. Vì thế cho nên, không có một thức mà có thể nắm giữ khắp cả. Vì sao? Vì sự nắm giữ chưa được đầy đủ, thì tâm đã diệt theo, thế đâu còn tâm mà thủ lấy hoàn toàn? Ông nói: Tác nghiệp đều vô dụng. Điều này không đúng. Vì như đèn, tuy mỗi niệm diệt, nhưng cũng có tác dụng chiếu sáng. Lại như các nghiệp cho gió, tuy luôn luôn diệt, nhưng cũng có thể lay động vật. Thức này cũng như vậy. Như đèn v.v... tuy từng niệm diệt đi, nhưng cũng nắm giữ được. Thức cũng vậy, tuy niệm niệm diệt cũng có thể nắm giữ được. Lại tâm, ý, thức, niệm niệm đều diệt đi. Vì sao? Vì các màu sắc như xanh v.v... tích tụ trước mặt, nhưng cũng nhanh chóng sinh diệt. Thế nên chẳng trụ. Với lại, người khi sinh tâm, tự cho rằng, cùng một lúc có thể nắm lấy các duyên, cho nên thức không trú. Nếu thức tạm thời trú dừng, thì người không thể sinh tâm mê hoặc này. Vì sao? Vì như hạt giống rẽ cứ nối tiếp nhau, có tạm thời trú dừng nên người thấy việc ấy, không sinh tâm mê lầm, cho rằng mầm, cành v.v... có cùng một lúc. Thế nên biết thức diệt trong mỗi niệm. Với lại người thấy bình, liền nhớ nghĩ đến bình, vì lần kế tiếp thấy sinh ra nhớ lại, thế nên có niệm niệm diệt mất. Nếu các thức trong niệm niệm không diệt, thì có thể trong một trí có cả đúng, lẫn sai. Như thấy người đó, nắm giữ lại thì cũng chẳng phải là người đó nữa. Ví như nghi ngờ nắm giữ, cũng là quyết định giữ lấy! Thế thì không được. Vì thế biết, diệt trong mỗi niệm. Với lại có giữ lấy các nhân duyên, như phân biệt v.v... cho nên biết diệt trong mỗi niệm. Lại như, Tương tác động của tiếng liên tục, diệt trong mỗi niệm, ở đây phát sinh hiểu biết. Vì vậy nên biết, tâm diệt mất trong mỗi niệm.
